

Harcerska KUZNIA

BIULETYN INFORMACYJNY KRĘGU WŁÓCZĘGÓW "OSTOJA". ZHR

ROK I TARNOBREZIEC, MAJ 1991r.

nr 1

Rozkaz Komendanta Szczepu
L 1/89 z dn. 89.04.01. czyli
prima aprilis.

3. Mianuję dh. Jacka
Morawskiego pvd zastępowym
zastępy zastępowych "Ostoja".

Rozkaz zatwierdził nas,
jednak obowiązkiem gryziopórka
jest opisać wszystko od
początku. A było to tak:

Na feriach zimowych
odbyło się zimowisko szczepu w
Bielsko-Białej, w którym
uczestniczyła "Dąbrowa". Na
czas zimowiska "wodzem"
Dąbrowy został przyboczny,
który jak się później okazało
nie wywiązał się z powierzonych
funkcji i to stało się
zaczątkiem powstania zastępy
zastępowych, czyli alternatywy
dla sytuacji w drużynie i
szczepie.

Z historii "Ostoi"

Na pierwszej R.D. po
zimowisku przybocznego
zwolniono z pełnionej funkcji
i zawieszono w prawach członka
drużyny na okres 3 miesięcy.
Rada ta odbyła się 89.02.18. i
właśnie ta data stała się datą
powstania z.z. "Ostoja". Tam
też drużynowy - Jacek Morawski
"rzucił" słynne słowa jako
antidotum na sytuację w naszym
środowisku.

*"Jeśli nie my to kto
jeśli nie dziś to kiedy"*

Od tego dnia R.D. a zarazem
jej członkowie byli w zastępie
zastępowych. Ustaliliśmy, że
jako szanujący się zastępy
powinniśmy mieć własną nazwę,
kronikę, propozec, szyfr
zastępy, okrzyki oraz miana. Na
tej radzie ustaliliśmy
również, że dh. Norbert
Mastalerz będzie podzastępowym
i że to właśnie on obejmie
drużynę po pójściu Jacka do
wojska - jak się później
okazało tak się nie stało.

Wracając jeszcze do
korzeni to pamiętam iż okres
ten był bardzo twórczy. Szybko
powstał szyfr, miana oraz
nazwa. Po długich debatach
wybraliśmy nazwę "Ostoja" (wg
słownika myśliwskiego ostoja
to obszar na którym zachowały
się relikty np. przyrody).
Czas nieubłaganie płynął. Był
raj, biwak - drużyna stanęła
na nogi, niestety szczep nie.
Tak więc nadszedł czas
rozvodu. Był 3 września 1989
r. godzina 16.17 (specjalnie
spojrzałem na zegarek wiedząc
iż będzie to chwila przełomowa
w dziejach "Dąbrowy") kiedy to
R.D. podjęła decyzję o
wystąpieniu ze szczepu ZHP
"Knieja" i przystąpieniu do
Związku Harcerstwa
Rzeczypospolitej.

W okresie tym tj.
wrzesień - styczeń 89/90 w
drużynie wiele się zmieniło.
Nowi funkcyjni, nowe twarze.
"Ostoja" wydałoby się iż
spełniła swoją funkcję.
Wychowała wielu funkcyjnych,
inspirowała do lepszej pracy.
W tym okresie, mimo iż
"Ostoja" formalnie nie
działała, to jednak
procentowały jej owoce.

W lutym 1990 r. w
rocznicę powstania z.z. zbiera
się pięciu członków dawnej
"Ostoi" z zamiarem
reaktywowania jej jako kręgu
włóczęgów. Miała ona skupić
(powiedzmy szczerze)
rodowitych harcerzy "Dąbrowy".
Z punktu widzenia minionego
okresu myślę iż to dzięki
"Ostoi" sytuacja w drużynie
znowu uległa poprawie.

KOMUNIKAT

Tarnobrzckiego Towarzystwa Historycznego

Wszystkich tych, którzy pamiętają jeszcze tarnobrzeskich Żydów, utrzymują z nimi kontakty, znają ich miejsca zamieszkania, posiadają listy, zdjęcia i inne dokumenty związane z przedwojennym Tarnobrzecem proszę o kontakt z prezesem Tarnobrzckiego Towarzystwa Historycznego - panem Tadeuszem Zychem z Zespołu Szkół Górniczych w Tarnobrzegu lub z panem Andrzejem Wilgozem, instruktorem WDK.

W kwietniu drużynowym
zostaje Norbert Mastalerz i w
swoim rozkazie L 3/90
potwierdza reaktywowanie z.z.
jako kręgu włóczęgów. Drużyna
zaczyna się rozwijać. Powstaje
gromada zuchowa, działają 3
zastępy harcerzy i krąg
wędrowniczy.

Koniec roku 1990 i
II zjazd ZHR-u przynosi
zniesienie koedukacji, w
wyniku czego powstaje
"Dąbrowa" - żeńska oraz myśl
stworzenia 3 poziomów w 2
pionach, czyli zuchy(-enki)
-harcerze(-rki)
-wędrownicy(-czki).

W lutym 1991 r.
prowadzenia kręgu podejmuje
się pvd. Adam Baran. "Ostoja"
obecnie skupia 15 członków,
działających na codzień w
gromadach i drużynach
"Dąbrowy". Krąg włóczęgów
stanowi dla nas coś innego,

odbiegającego od codziennych
harcerskich obowiązków.
Realizujemy tu wiele ciekawych
form pracy. Oprócz licznych
wędrowek, tworzymy klub
historyczny "Karty", biuletyn
kręgu "Kuznia Harcerska" i
wiele, wiele innych nie mniej
atrakcyjnych form.

CZUWAJ!
Wędrujący Wilk

CO W NUMERZE:

- Z HISTORII >OSTOI<
- 80 LAT HARCERSYWA
- DZIESIECIOLECIE SŁUŻBY
- TARNOBREZKI «ZHR»
- BIAŁA SŁUŻBA

Początki harcerstwa, zwanego w zaraniu swoich dziejów polskim skautingiem, datują się na lata 1909-1911.

Jesienią 1909 r. niemal jednocześnie w dwóch czasopismach (warszawskim i lwowskim) ukazały się artykuły informacyjne o nowym ruchu wychowawczym, który zdobył sobie niezwykłą popularność wśród młodzieży angielskiej. Ruch ten nazwano skautingiem, a twórcą jego był angielski generał **Robert Baden-Powel**.

Skauting tarnobrzezki powstał na wiosnę 1912 r., a więc stosunkowo wcześniej obok rozwijającego się ruchu na terenie nie istniejącej na mapach Polski. Była to inicjatywa członka tarnobrzezkiego gniazda Towarzystwa Gimnastycznego "Sokół", prof. C.K. Szkoły Realnej w Tarnobrzegu **Adama Malskiego**. W ślad za inicjatywą, przy szerokim poparciu ówczesnego dyrektora szkoły **Stanisława Sobińskiego**, jesienią 1912 r. utworzono I Drużynę Skautowaim. **Tadeusza Kościuszki** w Tarnobrzegu, a jej drużynowym został także profesor tarnobrzezkiej szkoły **Józef Wojnas**. Praca drużyny opierała się głównie o preferowany angielski skauting, ćwiczenia sokołe oraz wyraźnie konspiracyjne przygotowania niepodległościowe. Współpracowano ze Związkiem Strzeleckim, "Zarzewiem", i Tajną Drużyną Skautową z Sandomierza. Do 1914 r. skład drużyny wchodziło 45 skautów (samych chłopców). Dopiero w końcu 1913r. z inicjatywy **Adama Malskiego** powołano Tarnobrzezską Drużynę Skautek, ze względu na małą liczebność nazywana zastępem na czele, której stanęła jedna z "hospitantek" tarnobrzezkiej szkoły **Janina Weiss**.

W sierpniu 1914 r., w odpowiedzi na zaciąg "Związku Strzeleckiego", do tworzonych Legionów Piłsudskiego z drużyny wstąpiło 16-tu starszych chłopców, a rok później jeszcze 9-ciu, biorąc

ze sobą cały inwentarz drużyny. Tarnobrzezkie skautki wraz z miejscowymi kobietami czynnie pełniły służbę sanitarną i harytatywną. W latach pożogi wojennej, Tarnobrzeg kilka razy zmienił okupanta. 23 czerwca 1915 r. powróciły austriackie władze urzędowe i sprawowały administracyjną pieczę nad miastem aż do 1918 r. W szkolnych murach zaczęło na nowo tętnić życie wskrzeszone przez dyrektora **Stanisława Sobińskiego**. Od pierwszego lutego 15 maja 1916 r. działała przy szkole tarnobrzezka Drużyna Skautów, na czele której, przez ten krótki okres stał doświadczony instruktor lwowski **Michał Affanasowicz**.

Straty wojenne w szeregach tarnobrzezskich skautów, bt: **Stanisław Weiss, Leon Sudacki, Stanisław Krajewski, Szczepan Skoczek, Mieczysław Skoczek, Mieczysław Bzymek, Zdzisław Czerwiński, Walenty Więckowski**, do 1918 r. kolejne po wojnie 1920 r., głównie w walkach o Przemyśl, odzyskanie niepodległości przez Polskę, działania scaleniowe w jeden Związek Harcerstwa Polskiego, nie były pomyślne dla tarnobrzezskich harcerzy. W 1920 r. działalność zanikła na dwa lata.

W latach 1922-1939, nastąpił duży rozwój harcerstwa w Tarnobrzegu. Powstała jeszcze w 1920 r. I Drużyna Harcerzy im. gen. **Henryka Dąbrowskiego**, po reaktywowaniu swej działalności w 1922 r. na terenie Państwowego Gimnazjum Męskiego im. hetmana **Jana Tarnowskiego**, miała bardzo dobrą passę. Początkowo była to działalność w ramach przysposobienia wojskowego, jednak fachowe przeszkolenie harcerskie druhów: **Tadeusza Jagoszewskiego i Stanisława Mleczki**, radykalnie zmieniło oblicze drużyny. Oprócz licznych inicjatyw na przełomie lat 1923-1924, rada drużyny zaczęła wydawać początkowo na hetografie a

następnie 6 numerów drukiem, miesięcznik harcerskiej młodzieży gimnazjalnej "Harcerz Tarnobrzezki", której redaktorem naczelnym został **Stanisław Mleczko**. Pismo drukowane było w drukarni pana **Franciszka Cwynara** w Tarnobrzegu. Pismo to, przynosiło ówczesnym tarnobrzezskim harcerzom "wiele sławy" na terenie Krakowskiej Chorągwi ZHP, pod którą Tarnobrzeg choć nieformalnie zawsze podlegał.

Na wiosnę 1924 r., z inicjatywy uczennic oraz prof. **Józefa Wojnasa** w Prywatnym Seminarium Nauczycielskim - **Zeńskim im. Stanisława Jachowicza** w Tarnobrzegu powstała I Drużyna Harcerek im. **Elizy Orzeszkowej**, na czele której stanęła uczennica, drużna **Józefa Miynarska**. Za wzorem harcerzy, na przełomie 1929-1930, kiedy drużynową była drużna **Maria Prędeka** w szkolnym piśmie "Pokłosie" harcerki próbowały własnych umiejętności dziennikarskich. Praca harcerek trwała nieprzerwanie do 1932 r., kiedy szkołę rozwiązano.

W 1924 r. harcerze odbyli pierwszy, samodzielny obóz letni w Budzie Stalowskiej, pod opieką **Józefa Wojnasa**, opiekuna drużyny. W latach 1925-1927 tarnobrzezkiej drużynie harcerzy przewodzili: **Czesław Gerula i Józef Kwieciński**. W 1927 r. "dobrym duchem" drużyny okazał się **Jan Zieliński**, który biegły w gawędzeniu pisał do kroniki własne wiersze o tematyce harcerskiej i patriotycznej. Niestety dobra passa drużyny zakończyła się tragicznym akcentem w dniu 21 grudnia 1927 r. Podczas pożaru zamku w **Dzikowie**, wraz z kilkoma innymi osobami "ratując nagromadzone tam skarby kultury narodowej" zginął zastępowy **Jan Mastalerczyk**.

W latach 1929-1930 tarnobrzezkie gimnazjum stało się szkołą koedukacyjną, toteż obok nadal działającej drużyny

męskiej pojawiła się nowa II Drużyna Harcerek im. **Emili Plater**, której drużynową została **Ryszarda Czechowska**. Stan taki trwał dosyć długo, jednak po rozwiązaniu Seminarium Nauczycielskiego-Zeńskiego, w 1932 r. zmienił trochę oblicze zeńskiego harcerstwa. W latach 1934-1939 na terenie Tarnobrzega działały następujące drużyny harcerek: I Drużyna Harcerek im. **Emili Plater**-drużynowe: **Wincenta Buczek, Irena Przybylska, Janina Żarow, Alina Krasoń, Maria Schabowska**; II Drużyna Harcerek im. **Elizy Orzeszkowej** - drużynowe: **Emilia Skurnóg, Bronisława Stala, (?) Schreiber, Maria Tychanowicz**; III Drużyna Harcerek przy Szkole Powszechnej **INN**.

W 1931 r. do Tarnobrzega przybył nowy polonista gimnazjalny a zarazem stary harcerz lwowski hm **Ignacy Płonka**, który szybko włączył się w harcerską działalność. Początkowo został opiekunem

ciąg dalszy str.3.

ciąg dalszy ze str. 2

drużyny, następnie drużynowym a w 1933 r. z licznie rozbudowanej I Drużyny Harcerzy im. gen. Henryka Dąbrowskiego (ok. 90 osób) utworzył tarnobrzeski Hufiec Harcerzy piastując funkcję hufcowego do 1939 r.. Pierwszą komendę stanowili: **Ignacy Pionka, Jan Fesko, Aleksander Uchański, ks. Tomasz Gunia, Stanisław Kolbusz i Stanisław Bajda**. Od 1932 r. na terenie miasta działało Koło Przyjaciół Harcerstwa, na czele którego stali w latach 1934-1936 hr. **Artur Tarnowski (1936-1938) Mieczysław Jarmicki**. Dużym wyróżnieniem dla tarnobrzeskich harcerzy i harcerek był udział w międzynarodowym Jamboree, na Węgrzech w 1933 r. oraz w Jubileuszowym Zlocie Harcerstwa w Spale, w 1935 r. gdzie druhowie **Hieronim Dekutowski i Stanisław Jasiński** "przyczynili się do zdobycia 3 lub 4 miejsca w skali obozu.

Na terenie miasta w latach 1933-1939 działały

następujące drużyny harcerzy: I Drużyna Harcerzy im. gen. Henryka Dąbrowskiego - drużynowic: **Ignacy Pionka, Tadeusz Miąsko, Zdzisław Gaj, Eugeniusz Dąbrowski**; II Drużyna Harcerzy im. Jana Mastalerczyka - drużynowic: **Adam Przybylski, (od 1937r.) II Wodna Drużyna Harcerzy im. gen. Mariusza Zaruskiego; Stanisław Jasiński, Hieronim Dekutowski, Roman Drzewicki**; III Drużyna Harcerzy im. Juliusza Tarnowskiego - drużynowic: **Józef Kaput-Heibicki, (od 1937 r.) III Drużyna Harcerzy im. Jana Mastalerczyka; Bolesław Zybura** (działalność zawieszono w styczniu 1939 r.)

Charakterystyka nie uwzględnia "Wilcząt" oraz późniejszych Gromad Zuchowych, których drużynowymi byli m.in. **Józef Kaput-Heibicki, Stanisław Kuraś, Mieczysław Mysiak i Stanisław Kartusiak**.

W latach tych organizowano liczne akcje letnie, w tym: Stary Sącz Charakterystyka nie uwzględnia "Wilcząt" oraz

Charakterystyka nie uwzględnia "Wilcząt" oraz późniejszych Gromad Zuchowych, których drużynowymi byli m.in. **Józef Kaput-Heibicki, Stanisław Kuraś, Mieczysław Mysiak i Stanisław Kartusiak**.

W latach tych organizowano liczne akcje letnie, w tym: Stary Sącz (1933r.), obóz wędrowny w Góry Świętokrzyskie (1934r.), Spała (1935r.), Wola Jasienicka (1936r.), Sieniawa (1938r.) oraz obóz wędrowny po COP-ie i stały w Woli Jasienickiej (1939r.). Harcerze

współpracowali z Towarzystwem Szkół Ludowych, Towarzystwem Gimnastycznym "Sokół", Liga Morska i Kolonialna, szkolnym Hufcem PW. II Wodna Drużyna Harcerzy, w 1938r. wydała kilka numerów gazetki humorystycznej "Nurek", która cieszyła się szerokim zainteresowaniem wśród gimnazjalistów. Pismo przygotowywali: **Zbigniew Smigielski, Zbigniew Fróg, Józef Robowski i Tadeusz Szumski**.

Kończąc charakterystykę tego okresu należy dodać, że kilkakrotnie wyłaniała się potrzeba zawiązania tarnobrzeskiego hufca harcerek. Jednak przypuszczalne kandydatki, drużny Oberc i Stala, po ukończeniu odpowiednich kursów z przyczyn osobistych funkcji tej nie mogły podjąć. Harcerki organizacyjnie podlegały pod Hufiec Harcerek w Mielcu i Chorągiew Harcerek we Lwowie.

Końcem sierpnia 1939 r. nie czekając na bliski wybuch wojny, harcerze szybko wzięli się za sprawy organizacyjne powołując dwie silne drużyny, w których wydzielono trzy oddziały: pieszych gońców, kolarzy i oddział pomocniczy. Oddziały te czynnie uczestniczyły w kopaniu rowów przeciwlotniczych, służba OPLiSaz i Pomocniczej Służbie Bezpieczeństwa.

1 września 1939 r. wszyscy harcerze czynnie włączyli się do wyznaczonej służby, obsadzając punkty

obserwacyjne na dużej wieży kościelnej, Skalnej Górze wraz z ppor. Józefem Sarną i inni, będąc przez cały czas w dyspozycji tymczasowego przełożonego miasta mgr Michała Zyczyńskiego.

Z kampanii wrześniowej, której losy różnie się potoczyły dla różnych harcerzy np. **Ignacy Pionka, Zenon Skurnóg, Hieronim Dekutowski**, przedarli się na węgry, **Zdzisław Gaj, Zdzisław Oko, Zygmunt Szpilka, Zygmunt Hyjek, Ryszard Kazak i inni**, po ewakuacji w ramach Hufca PW za San szczęśliwie wrócili do domu, Tarnobrzeg osobowo stanowił bardzo silny ośrodek.

W oparciu o liczną grupę harcerzy Tajnej Drużyny Harcerskiej kierowanej przez **Eugeniusza Dąbrowskiego**, członków Związku Młodej Polski i Młodej Wsi, członków "Związku Strzeleckiego" i szkolnego Hufca PW, mgr **Władysław Jasiński**, (także harcerz) utworzył tajną organizację w październiku 1939 r., zwaną później "Odwet". Z tarnobrzeskich harcerzy w trzonie organizacji znaleźli się: **Tadeusz Dąbrowski, Stanisław Jasiński,**

Zdzisław de Ville i Eugeniusz Dąbrowski. Tajne "piątki" harcerskie stanowili: **Tadeusz Mucha, Czesław Garboś, Artur Ubel, Eugeniusz Dąbrowski, Kazimierz Dąbek, Stanisław Dobrowolski, Roman Drzewicki, Andrzej Skowroński, Józef Jadach, Zbigniew Kostyra, Stanisław Kuraś, Julian Szmigiel, Tadeusz Kostyra, Tadeusz Dąbrowski, Zdzisław Gaj, Zygmunt Hyjek, Zygmunt Szpilka, Władysław Tomczyk, Kazimierz Buchelt, Władysław Hyjek, Ryszard Kazak, Zygmunt Walewski, Bronisław Wątrubski, Zdzisław Oko i inni.**

Należy dodać, że mimo wysiłków tarnobrzescy harcerze nie uzyskali połączenia z krakowskimi "Szarymi Szeregami" i charakter niezależności pozostał do końca okupacji niemieckiej.

Na przełomie listopada-grudnia 1939 r. **Władysław**

Jasiński przystąpił do redagowania i kolportażu "wiadomości radiowych", przekształconych w marcu 1940 r. w dwunastostronicowe pismo A-4 pod nazwą "Odwet". W składzie redakcji znaleźli się także tarnobrzescy harcerze, byli to: **Stanisław Jasiński, Zdzisław de Ville, Tadeusz i Eugeniusz Dąbrowscy**, graficznie opracowywał numery **Zdzisław Oko**. Losy "Odwetu" - pisma, redakcji, kolporterów w dużej mierze także tarnobrzeskich harcerzy, stanowią oddzielny temat, należy jednak dodać, że "Odwet" był jednym z pierwszych, tak poważnych pism konspiracyjnych na terenie Małopolski, a błędem było by sądzić jednak, że działalność "Odwetu" sprowadzała się tylko do drukowania gazety.

"Oczywiście, to trudna praca pociągała za sobą ofiary. Nie było ich w początkowym okresie działalności, ale przyszły już jesienią 1940 r. i wiosną 1941 r., i później wiosną 1942 r.. I tak było już do końca (...) - wspomina Eugeniusz Dąbrowski. Wiosną 1941 r. wydzielono z "Odwetu" oddział partyzancki "Jędrusie", którego dowódcą był **Władysław Jasiński**, a składał się w głównej mierze ze "spalonych" i zagrożonych konspiratorów. W szeregach oddziału znaleźli się m.in.: **Eugeniusz Dąbrowski, Stanisław Kuraś, Eugeniusz Słęzak, Zdzisław de Ville, Andrzej Skowroński, Tadeusz Szewera, Zygmunt Walewski i inni**. "Jędrusie" jako piwrszy po "Hubalczykach" oddział partyzancki w kraju, przeprowadził ok.180 akcji. Od wiosny 1944 r. byli wydzielonym oddziałem Obwodu AK. Sandomierz, w Okręgu Radomsko-Kieleckim "Jodła". Podczas akcji "Burza"

ciąg dalszy str.4

stworzyli 4 kompanię 2 pułku
piechoty legionów AK i
walczyli czynnie do jesieni
1944 r..

Tarnobrzescy harcerze oprócz "Jędrusiów" znaleźli się także w Obwodzie AK Sandomierz i Tarnobrzeg (**Józef Kaput-Heibicki, Gustaw Dybiec, Marian Turbak**), w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie (**Ignacy Płonka, Zenon Skórny, Hieronim Dekutowski**), w Obwodzie AK Zamość-Lublin-Puławy (**Hieronim Dekutowski**), w formacjach AK, "Szarych Szeregach", LWP i innych zginęło lub zostało zamęczonych w obozach koncentracyjnych, byli to: **Czesław Garboś, Tadeusz Dąbrowski, Stanisław Jasiński, Władysław Jasiński, Zygmunt Szpilka, Ryszard Kazak, Władysław Hyjek, Zdzisław de Ville, Stanisław Kuraś, Lesław Sławomski, Gustaw Dybiec, Bronisław Wątrubski, Marian Turbak** i inni.

Podsumowując, należy przypomnieć jeszcze postać "najwaleczniejszego z walecznych" jak przyjęte określać elitarną grupę "Cichociemnych". Był nim tarnobrzeżanin **Hieronim Dekutowski**. Nocą z 16 na 17 września 1943 r. powrócił do kraju i już jako porucznik przydzielony został do Inspektoratu AK Zamość. Wraz z żołnierzami do lipca 1944 r. wykonał 83 akcje bojowe, a w lutym 1944 r. awansował na szefa "Kedywu" Inspektoratów Rejonowych AK Lublin-Puławy. Kawaler Virtuti Militari a 1 czerwca 1945 r. awansowany przez DSZ do stopnia majora. W tym jednak okresie działalność jego skierowana była już przeciwko nowemu sowieckiemu okupantowi, w ramach organizacji "Wolność i Niezawisłość"/WIN/.

Po wyzwoleniu Tarnobrzega spod okupacji niemieckiej 6 września 1944 r., dzięki staraniom ks. **Genei** zaczęto organizować harcerstwo na terenie miasta. Kolejnymi hufcowymi tarnobrzeckiego Hufca Harcerzy /1944-49/ byli: **Stefan Wojdylak**, /1945-46/ **Eugeniusz Dąbrowski**, /1947-49/ **Gerwazy Stypa**. W okresie tym hufiec podlegał pod Chorągiew Harcerzy w Rzeszowie, której komendantem był, mianowany przez PKWN, hm **Stanisław Nowakowski**. W skład komendy hufca wchodził: **Andzej Freyer, Stefan Bartosik, Jerzy Drzewicki, Jan Ordyk, Zbigniew Włodycki, Artur Gilarek** oraz następujące drużyny harcerzy:

I Drużyna Harcerzy im.gen.Henryka Dąbrowskiego - drużyny: **Juliusz Szmgiel**;
II Drużyna Harcerzy im.Zdzisława de Ville drużyny: **Eugeniusz Dąbrowski**, / od 1945 r./ II Wodna Drużyna Harcerzy im.Zdzisława de Ville -drużyny: **Tadeusz Mucha**;

III Drużyna Harcerzy im.Adama Mickiewicza- drużyny: **Zdzisław Wiącek**,
IV Drużyna Zuchowa "Antków Cwaniaków"- drużyny: **Zdzisław Wikowski**.

5 maja 1945 r. Hufiec Harcerzy w Tarnobrzegu z rąk komendanta chorągwi hm Stanisława Nowakowskiego, otrzymał ufundowany przez Koło Przyjaciół Harcerstwa, sztandar, który w latach 50-tych, przejął Związek Młodzieży Polskiej, a następnie Urząd Bezpieczeństwa. Do dziś nie odnaleziony.
12 maja 1946 r. aresztowano hufcowego **Eugeniusza Dąbrowskiego** oraz **Witolda Jazienieckiego**,

Biała służba

W pierwszej dekadzie czerwca br. ma się odbyć czwarta pielgrzymka papieża Jana Pawła II do Polski. W związku z tym w poszczególnych miastach, które leżą na trasie pielgrzymki, powołane zostały kościelne komitety organizacyjne, a do udziału w przygotowaniach włączyło się harcerstwo, wszystkie harcerskie organizacje, w tym ZHP: w poszczególnych miastach koordynatorami działań harcerstwa są odpowiednie komendy jednej z organizacji. Program pielgrzymki przedstawia się jak następuje:

- 1 czerwca - sobota - Koszalin
- 2 czerwca - niedziela - Rzeszów i Przemyśl
- 3 czerwca - poniedziałek - Lubaczów i Kielce
- 4 czerwca - wtorek - Łomża
- 5 czerwca - środa - Białystok
- 6 czerwca - czwartek - Olsztyn i Giętrzewa
- 7 czerwca - piątek - Włocławek i Płock
- 8 czerwca - sobota - Warszawa

W związku z pielgrzymką harcerze i harcerki mogą zdobywać sprawność „Biała Służba '91“, której regulamin opracowały Krajowe Duszpasterstwo Harcerki i Harcerzy Kościoła Katolickiego oraz władze ZHP (rok zał. 1918). Nawiązuje ona do Białej Służby, organizowanej w czasie poprzednich pielgrzymek papieża. Równoległe przygotowuje się spotkanie młodzieży z Ojcem Świętym w Częstochowie w sierpniu (VI Światowy Dzień Młodzieży), w związku z którym ma się też odbyć jubileuszowy Zlot 80-lecia Harcerstwa.

Regulamin sprawności „Biała Służba '91“

1. Uczestniczył(a) w spotkaniu z harcerzem lub instruktorem biorącym udział w „Białej służbie“ w roku 1983 lub 1987.
2. Nawiązywał(a) korespondencyjny kontakt ze skautami innych krajów, wraz z zastępem spotkał(a) się z harcerzami innych organizacji.
3. Wziął(ę) udział lub sam(a) zorganizował(a) konferencję, spotkanie, dyskusję nt. rodziny.
4. Zdobył(a) wiedzę i umiejętności samarytańskie w zakresie realizowanej przez siebie próby na stopień harcerski. Zdobył(a) dwie sprawności związane z pomocą innym ludziom.
5. Wziął(ę) udział w harcach samarytańskich, na których praktycznie sprawdził(a) swoje umiejętności. Potrafi zorganizować pracę patrolu sanitarnego.
6. Wewnętrznie przygotował(a) się do spotkania z Ojcem Świętym. Przeżył(a) rekolekcje w duszpasterstwie harcerskim lub w parafii, adwentowe lub wielkopostne.
7. Uczestniczył(a) w harcerskiej służbie podczas IV pielgrzymki Ojca Świętego do Ojczyzny (lub podczas sierpniowego spotkania młodzieży w Częstochowie).

Kazimierza Lesia, Jana Ordyka, i **Zdzisława Wiącka**, zarzucając im wrogą działalność przeciwko Polsce Ludowej. Wszyscy byli członkami "Straży" w "Nie", a może wówczas "Win". Po okrotnym śledztwie w kieleckim WUBP i skazaniu wszystkich na 5 lat pozbawienia wolności i 2 lata utraty praw publicznych wszystkich szczęśliwie objęła amnestia ludowa 1947 r. Po wyjściu na wolność podjęli oni dalsze ukrywanie wobec znikomych gwarancji.

Na Lubelszczyźnie nadal było głośno o działaniach "zapory" - mjr. **Hieronima Dekutowskiego** jednak i jemu nie udało się uniknąć prześladowań, uwięziony 1947 r., potwornych katuszy w warszawskim więzieniu na

ciąg dalszy str.5

ul.Rakowickiej, a w końcu "zbawiennej śmierci dla umęczonego ciała" - 7 marca 1949 r.

Takie były ówczesne realia. Dziś wiemy już kto miał rację.

W tak skomplikowanej sytuacji społeczno politycznej w okresie "wojny domowej" tarnobrzeski Hufiec Harcerzy prowadził pfm **Gerwazy Stypa-harcercz Śląski**, członek Polskiego Związku Zachodniego, obrońca Katowic w 1939 r., żołnierz P.O.P., ZWZ, a następnie Okręgu AK Tarnobrzeski, ppor. AK. Harcerze byli w dobrych relacjach. W latach 1945-49 w Tarnobrzesku odbyły się trzy zloty harcerskie, zorganizowano obóz letni w okolicach jezior kaszubskich oraz wyprawę w Tatry (1946 r.), gdzie

osunął się ze skał zginął druh **Stefan Bartosik**.

W oparciu o jednostki harcerskie na terenie Tarnobrzeska i okolic działała konspiracyjna organizacja "Młodzieżowy Ruch Oporu", której komendantem był **Kazimierz Wrachol-Wilewski**.

Miała charakter odwetowy wobec władzy ludowej. Współpracowała z AK, następnie "Nie", "ROAK", "WIN", NZS, NOW i innymi, wpatrzona w ideały działalności "Biaława"-por. **Kazimierza Bogacza** oraz "Zapory"- mjr. **Hieronima Dekutowskiego**. Współpracowała z komendantem hufca harcerzy w Tarnobrzesku, ks. **Szadzo**, prof. **Helena Zaleska**, konspiracyjną organizacją "Orleń" z **Rudnika**, z komendantem **Stanisławem Mendeckim**, konspiracyjnym ZHP w **Przemysłu**, młodzieżową organizacją "Demokratyczna AK" w **Biażowej i Rzeszowie**. 17 listopada 1949 r. organizacja została zdekonspirowana przez jednego z jej członków, aresztowanym wytoczono proces "pokazowy" w rzeszowskim WUBP. Wszystkim skazanych objęła amnestia 1956 r. i wyniku październikowych przemian wszyscy powrócili na "wolność".

Lata 1945-1949 zaowocowały dla tarnobrzeskich harcerów wzmocnionym zapalem. Już w styczniu 1945 r. powstały:
I Drużyna Harcerów im. **Elizy Orzeszkowej**-drużynowa **Wanda Skurnóg**;

II Drużyna Harcerów im. **Marie Curie-Skłodowskiej**-drużynowe: **Emilia Suddi**, (od 1947 r.) **Mieczysława Janicka**;
III Drużyna Harcerów w moksyszowicach drużynowe: **Stanisława Bochniewicz**, (od 1947 r.) **Maria Leś**;
IV Drużyna Harcerów im. **Królowej Jadwigi**-drużynowe: **Irena Gaj**, (od 1947 r.) **Celina Gaj**;
V Drużyna Harcerów im. **Zofii Chrzanowskiej**-drużynowe: **Alina Korga**, (od 1947 r.) **Wanda Makowska**;
VI Drużyna Harcerów z

drużynową **Alina Murczkiewicz**.

Aktywność taka spowodowała, że druhna **Bronisława Moszyńska** - były "szaroszeregowiec" i powstaniec warszawski zorganizowała tarnobrzeski Hufiec Harcerów. Kolejnymi Hufcowymi były: **Bronisława Moszyńska**, **Irena Gaj** /1945-47/, **Rozalia Bigas** /1947-49/. Harcerki współorganizowały tarnobrzeski zlot harcerstwa, własne akcje letnie tj.: **Grębów** /1945 r./, **Ossowiec** /1945 r./, **Mników** k/Krakowa /1946 r./, **Sopot** /1946 r./.

ciąg dalszy str. 6

22 lutego

DZIEŃ MYŚLI BRATERSKIEJ!

Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej (ZHR) powstał z inicjatywy instruktorów działających w niezależnych środowiskach harcerskich na terenie całej Polski - 12 lutego 1989 r. A już w dniach 1-2.IV.1989 r. miał miejsce II Walny Zjazd ZHR, który wtedy liczył około 10 tys. członków. Do chwili legalizacji, czyli do 23.IV.1990 r. działało jako organizacja nielegalna, choć wspierana przez organizacje postępowe oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Do chwili legalizacji ZHR przeprowadził trzy akcje obywatelskie, w tym dwie zimowe i jedną letnią. W latach 1989-1990 funkcję Naczelnika ZHR piastował hm **Krzysztof Stanowski**, a przewodniczącym był hm **Tomasz Strzembosz**. Istniało wtedy 7 chorągwi, w tym **Malopolska** z komendantem hm **Józefem Mitką**; w której działał Hufiec Harcerów i Harcerzy w **Stalowej Woli** z komendantem pfm **Romanem Jurczakiem**, pod który podlegali organizacyjnie pierwsi harcerze i harcerki tarnobrzeskiej drużyny ZHR.

Powstały wówczas ZHR był jedną z wielu organizacji alternatywnego harcerstwa obok ZHP poza granicami kraju, Polskiej Organizacji Harcerskiej (POH), Stowarzyszenia Harcerstwa Katolickiego „Zawisza” (SHK „Zawisza”) oraz inicjatywy krakowskich instruktorów ZHP - 1918 wobec istniejącego przez wiele lat, postkomunistycznego, oficjalnego ZHP, mimo to faktem pozostaje, że wszystkie te organizacje zasłuli w większości harcerki i harcerze o postępowych poglądach, wywodzący się ze Związku Harcerstwa Polskiego.

Oblicze ideowe ZHR zawiera się w tradycyjnej rocie Prawa i Przymierza harcerskiego z 1932 r.: „Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim, być posłusznym Prawu Harcerskiemu”.

„A list, jeszcze wtedy przewodniczącego ZZ „Solidarność” - **Lecha Waleśa** do delegatów zjazdu założycielskiego bardzo jasno i klarownie potwierdził, że zadania i służba tej organizacji są bardzo potrzebne.” (...) **Przewodniczącym** jest wychowawcą swoje dzieci zgodnie z własnym sumieniem i własnymi przekonaniem. (...) Dlatego cieszy mnie powstanie Waszej organizacji. (...) Wychowanie swoich członków na prawych ludzi i dobrych Polaków. Przed wami trudne zadania”.

Akcja lato '90 była pierwszą akcją obywatelską przeprowadzoną w formalnie istniejącym Związku.

Korzystano z dofinansowania MEN oraz Państwowego Funduszu Dzieci dla obozów, w których brały udział dzieci z Litwy, Białorusi, Łotwy, Ukrainy, Czechosłowacji i Rumunii. Oprócz tego goszczono skautów z Belgii, RFN, Austrii, Francji, Szwajcarii i Szwecji.

W dniach 10-13.IX.1990 r. odbył się w Turawie Little East Jamboree. Był to maly zlot odradzających się organizacji skautowych Europy Środkowej.

Obecnie w skład ZHR wchodzi 8 chorągwi, w tym **Malopolska** z komendantem hm **Józefem Mitką**, 37 hufców, w tym **Tarnobrzeski Hufiec „Roman”** z p. o. hufcowego **Mariuszem Ziębą**, w skład którego wchodzi 13 drużyn, w tym:

- I Tarnobrzeska Drużyna Harcerzy „Dąbrowa” im. Komendanta **Józefa Piłsudskiego**, drużynowy: **pw Norbert Mastalerz**,
- II Tarnobrzeska Drużyna Harcerów „Jaworzyna”, p.o. drużynowej **Iwona Tulej**, opiekunka drużynowy **pw Agnieszka Duchowska**,
- III Tarnobrzeska Gromada Zuchowa „Orzeszki Laskowe” p.o. drużynowej **Malwina Ciba**,
- IV Tarnobrzeska Gromada Zuchowa „Czarne Wilki” p.o. drużynowej **Norbert Sidor**,

- V Tarnobrzeska Drużyna Harcerzy „Uroczysko”, p.o. drużynowej **Roman Szymczak**, opiekun drużyny **pwd Mariusz Zięba**,
- na okres próby (do 15.V.1991 r.) powołano także: p. o. drużynowej **Lucyna Słzka**,
oraz 7 związków drużyn. Drużyny ZHR działają na terenie 150 miejscowości całej Polski i skupiają ok. 20 tys. członków. W związku jest 147 harcistrzów, 159 podharcistrzów oraz 298 młodych instruktorów w stopniu przewodnika.

W kwietniu 90 r. zdecydowano się na powołanie Głównej Kwatery. W jej ramach działa Sekretariat ZHR, Wydział Zagraniczny, a w nim referat „Wschód” i powołany w październiku 1990 r. referat „Zachód” oraz Wydział Wychowania Gospodarczego.

Rada Naczelna ZHR 17.XI.1990 r. powołała Fundację ZHR oraz Zarząd i Radę Fundacji „celem której będzie wspieranie działalności wychowawczej prowadzonej, inicjatywnej i popieranej przez ZHR”.

„Tarnobrzeski — ZHR”

27 listopada 1990 r. przedstawiciele ZHR, POH i SHK „Zawisza” zebrani w Warszawie, powołała Komisję porozumiewawczą Organizacji Harcerskich „by służyła ona budowaniu jedności harcerstwa, by stała się forum współpracy autentycznych organizacji harcerskich w kraju i na świecie (...)”.

W dniach 30.XI. — 2.XII.1990 r. odbył się II Walny Zjazd ZHR, który wybrał 22-osobową Radę Naczelną, przewodniczącą w osobie **Tomasza Strzembosza**, Naczelniczkę Harcerów hm **Bogumiłę Pasiekę - Butkiewicz**, Naczelniczkę Harcerzy hm **Tomasza Marawiczwę**, 7-osobową Komisję Rewizyjną, 5-osobowy Sąd Harcerski i 10-osobową Kapitułę Harcistrzowską. Wśród ważniejszych zmian statutowych i organizacyjnych należy wymienić dwie uchwały. Pierwsza dotyczyła szeroko pojętej współpracy z autentycznymi organizacjami harcerskimi w kraju i za granicą, w ramach Federacji, w celu „realizacji ideału jedności polskiego harcerstwa”.

Druga natomiast zawierała propozycje porozumienia ZHR z ZHP - 1918 i ZHP poza granicami kraju; „nie widząc różnic ideowych”. Uczestnicy Zjazdu zaznaczyli, że „zadaniem organizacji harcerskich nie ma prawa przypisywania sobie wyłączności w reprezentowaniu polskiego ruchu harcerskiego” a „pełne odrodzenie ZHP może nastąpić jedynie w wyniku połączenia wszystkich zainteresowanych organizacji i środowisk”.

Jednak ponad półtora roku minęło, do tego momentu, a początki ZHR w Tarnobrzesku wcale nie były takie proste. Pierwszym środowiskiem byli harcerze 6 Tarnobrzeskiej Drużyny Harcerzy „Dąbrowa” z drużynowym **pw Jackiem Morawskim**, który we wrześniu 1989 r. wraz z większością drużyny i popierającą je inicjatywą grupą harcerów i harcerzy 12 Środotowskiego Szczepu 6 TDH „Knieja” im. **Szarych Szeregów** w Tarnobrzesku, działającego w ZHP, opuścił ramy tej organizacji. Z czasem na podstawie utworzonych zastępów

zaczęły powstawać drużyny żeńskie i męskie, powiększając szereg tarnobrzeskiego ZHR. Głównymi sprzymierzeńcami tej inicjatywy byli księża z parafii na Serbinowie z ks. **Michałem Mierzwa** na czele, którzy ofiarowali harcerzom harcówkę, a ks. **Michał** został ich duszpasterzem.

Mijający czas rozwiązał i zawiązał wiele różnych problemów, których nie dało się uniknąć, lecz mimo to tarnobrzescy harcerze są w coraz to lepszej formie. Do chwili obecnej przeprowadzili 2 obozy stałe (HAL'90), i obóz wędrowny (HAL'90), 3 zimowiska (HAZ 90 i 91) wydawali czasopisma harcerskie „Dęby” i „Watra”, starsi skauci „Dąbrowy” prowadzą sklepik „KDH”, na Ogólnopolskim Festiwalu Piosenki „Śpiewogranic '90” dh. **Jakub Palacz** zdobył wyróżnienie i nagrodę przewodniczącego SKI „Skaut” w kategorii solistów, brali udział w pracach organizacyjnych Rady Miasta (zmiany nazwy ulic), akcjach charytatywnych i okolicznościowych, powołali do działania Duszpasterstwo Harcerów i Harcerzy na terenie parafii Serbinów. Bardzo dobrze układają się im stosunki z dyrektorem oświaty mgr. inż. **Kazimierzem Wiszniowskim**, kuratorem i Komisjami Zakładowymi „Solidarność” w „Siarkopolu”, działaczami Konfederacji Polski Niepodległej (KPN), oficjalnym ZHP i wieloma innymi, których

nie sposób wymienić.

Tak czynna i wzmocniona działalność mimo minimalizacji wydatków musi być wspierana, tak osobiście jak i finansowo przez postępowe organizacje, instytucje, osoby prywatne, zespoły sponsorów, którzy w ten sposób pozwolą na dalsze „rozwijanie skrzydeł” nie tylko przeciw organizacji, ale dzieci które tam właśnie rozwijają swoje poczucie istnienia, samodzielności i najlepsze cechy dobrego Polaka.

Ofiarodawców kierujemy do Banku Gospodarki Żywnościowej w Tarnobrzesku, numer konta: 883007-9032-132 z dopiskiem „Fundacja ZHR”. Serdecznie dziękujemy! Czujacie!

Adam F. BARAN

MATERIAŁY WYKORZYSTANE W OPRACOWANIU TEKSTU:

- 1) **Krzysztof Stanowski**, ZHR, Nakładem RN ZHR, Wrocław 1989 r.
- 2) Sprawozdanie Naczelnictwa ZHR (IV.1989-XI.1990), materiały zjazdowe, kopia w zbiorach autora.
- 3) Uchwała porozumiewawcza Organizacji Harcerskich; ZHR, POH i SHK „Zawisza” z 27.XI.1990 r.
- 4) Fundacja ZHR ulotka RN ZHR z 17.XI.1990 r.
- 5) **Irena Sochacka**, ZHR w statystyce, Jednodniówka II Zjazdu ZHR, Wrocław 30.XI.1990 r. str. 3.
- 6) Materiały zjazdowe; uchwały II Zjazdu ZHR, Wrocław 30.XI. - 2.XII.1990 r.
- 7) Wiadomości Hufca Harcerów i Harcerzy „Roman”, Tarnobrzesk, Nr 1 z 13.II.1991 r.
- 8) „Dęby” Pismo 6 TDH „Dąbrowa”, ZHR, Nr 1-6, XI.1989-V.1990 r. w zbiorach autora.

Dziesięciolecie służby

„Knieja” — od lutego 1981 roku tarnobrzaska drużyna harcerska przy szczepie ZHP „Żółte Zagłębie” w Szkole Podstawowej nr 3 — drużynowy pwd. Janusz Szwed, który od wiosny 1983 r. był współzałożycielem i członkiem środowiskowego szczepu ZHP „Puszcza”. Jesienią 1984 roku „Knieja” stała się środowiskowym szczepem 6 tarnobrzeskich drużyn harcerskich im. Szarych Szeregów. Komendantem szczepu do roku 1987 był hm Janusz Szwed, a od 1987 do chwili obecnej jest nim hm Henryk Kędzia.

1981 — 1984

W lutym 1981 r., w trakcie kolejnej batalii o Polskę pod flagami NSZZ „Solidarność” pękły lody i „beton”. Wykorzystali to instruktorzy harcerscy roznamienieni działalnością ogólnopolskich KIHAM (Kregów Instruktorskich im. Andrzeja Małkowskiego), które walczyły o odrodzenie i powrót przedwojennego harcerstwa.

Z inicjatywy Janusza Szweda i Romana Janusa, tzw. „Korka”, przy szkólnym szczepie ZHP „Żółte Zagłębie” w Szkole Podstawowej nr 3 powołano do życia 6 Drużyn Harcerską im. Szarych Szeregów. W późniejszych latach za umowną datę powstania drużyny przyjęto 25 III 1981 r. Mimo zapalu i chęci działalności drużyna nie była bezproblemowa, ale nawet narosłe kłopoty osobowe nie załamały organizatorów.

Na wiosnę 1982 r. zatwierdzono symboliczną drużynę, a pierwsze „barwy” wręczał nielicznym p/m Gerwazy Stypa, duchowy przywódca „Kniei”. Miesiąc później uczestniczyli całą drużyną na Zlocie KIHAM w Hucie Komorowskiej, a w lecie odbyła się ich samodzielna Harcerska Akcja Lato '82 wraz z zaprzyjaźnionymi drużynami: 8 DH im. Powstańców Warszawy, 26 DH im. Zawiszy Czarnego i 7 DH im. Romka Strzałkowskiego. Taką pracą, częste kontakty ze środowiskiem krakowskim, szczepami „Puszcza” i „Zwirki i Wigury” wrożyła na przyszłość duże efekty. Nie trzeba było na nie długo czekać. Po Harcerskiej Akcji Zima '83 wcześniej wymienione drużyny razem z przyszłą „Knieją” oderwały się od szkolnej nomenklatury i utworzyły Środowiskowy Szczep Harcerski „Puszcza” im. Andrzeja Małkowskiego, na czele którego stanął p/dh Janusz Szwed. Od tego czasu pełna nazwa drużyny brzmiała: 6 Tarnobrzaska Drużyna Harcerska „Knieja” im. Szarych Szeregów. W maju 1983 na Chorągwiowym Rajdzie — Porytowie Wzgórze, jeden z zastępów „Kniei” — „Sępy” zdobył I miejsce. Harcerze z „Kniei” pracowali także dla społeczeństwa uczestnicząc w budowie kościoła na Serbinowie. Latem zaś roku 1983 cała „Puszcza” wyruszyła na HAL '83.

Dobra atmosfera panowała jeszcze przez rok, w trakcie którego „szóstka” miała się już czym pochwalić: I miejsce na Rajdzie — Porytowie Wzgórze, I miejsce na hufcowym i chorągwiowym Festiwalu Piosenki Harcerskiej (1984). Na kolejnym HAL '84 zorganizowanym przez „Puszcze” „kniejasy”

stanowili niemal połowę uczestników.

1984 — 1987

Jeszcze w czasie trwania HAL '84, na tajnej Radzie Drużyny podjęto decyzję o przemianowaniu drużyny na 12 Środowiskowy Szczep 6 TDH „Knieja” im. Szarych Szeregów. Komendantem Szczepu został hm Janusz Szwed. Powołano:

- 6 TDH „Dąbrowa” — drużynowy Grzegorz Tomczyk
- 6 TDH „Łowisko” — drużynowy Krzysztof Chudzik
- 6 TDH „Buczyna” — drużynowa Anna Dąbał
- 6 TWDH „Rafa” — drużynowy Dariusz Kopieniak
- Klub „Gazetix” — opiekun Sławomir Grela
- Klub Historyczny „Archeo” — opiekun Jacek Morawski.

W latach tych, w różne kształtujących się składach „Knieja” uczestniczyła m.in. w Ogólnopolskim Rajdzie Nocnym w Kamiennej Górze, gdzie zajęła I miejsce na Rajdzie Chorągwiowym — Porytowie Wzgórze, I miejsce X Manewrach Techniczno-Obronnych na szczeblu hufca, I miejsce na Mini — Shanties w Stalowej Woli, I miejsce na rajdach „Paczków” i „Ryksza”, III miejsce na Ogólnopolskim Rajdzie „Arsenal” w Warszawie. „Knieja” wzięła także udział w patrolu podczas III Pielgrzymki Ojca Św. do Ojczyzny na Białej Służbie 87.

W tych trzech latach „Knieja” zorganizowała trzy akcje letnie, w tym turnusy dla harcerzy hufca oraz dwa obozy wędrowne, dwa zimowe, okolicznościową wystawę dotyczącą historii harcerstwa tarnobrzskiego (1985). Rozpoczęto także akcję wydawniczą — wydano, jednodniówkę harcerską „Zwiad” i „Śpiewadło Kniei” — śpiewnik harcerski. Nawiązano przyjazne kontakty ze stalowowolską „jedenastką”, nowodębską „piętnastką” i wrocławską „ósemką”. W ramach szczepu działał Krag Instruktorów „Machszep” pod przewodnictwem Krzysztofa Cebuli. Powołano przy szczepie kilka nowych drużyn, w tym „Jaworzynie”, prowadzoną przez Marka Ratuszniaka, a działającą w Wydrzy.

Mimo wyraźnej poprawy w zaopatrzeniu szczepu w sprzęt RTV, wideo, komputer, namioty, lodzie oraz bazy lokalne nie obszedło się bez problemów personalnych i ambicyonalnych. Lata te jednak pozostawiły niezatarty ślad i były chyba najlepszymi.

Fot. A. Baran

1987 — 1991

Jesień 1987 rozpoczęła się od radykalnych zmian. Praktycznie cała stara kadra wyruszyła na podbój „Oświaty”. Komendantem szczepu został hm Henryk Kędzia. Po rocznym eksperymencie powrócono do pracy w drużynach i powołano:

- 6 TDH „Buczyna” — drużynową Urszula Woźniak
 - 6 TDH „Dąbrowa” — drużynowy Jacek Morawski
 - 6 WTDH „Rafa” — drużynowy Marcin Jachimowicz
 - 6 TGZ „Leśne Skrzaty” — drużynowa Magdalena Krawczyńska
- oraz zastęp starszoharcerski „Bór”, którego opiekunką została Ewa Kołodziej.
- Końcem 1987 r. z inicjatywy „kniejasów”, a także pracowników KCh ZHP Tarnobrzeg zaczęto wydawać kontynuację przedwojennego, regionalnego pisma „Harcerz Tarnobrzski”. Do chwili obecnej wydano 12 numerów tego kwartalnika. Jego wznowienie zostało rozpropagowane podczas otwarcia wystawy „75 lat Harcerstwa Tarnobrzskiego”.

Do chwili obecnej szczep zorganizował trzy akcje lato (w tym I obóz wędrowny), dwa zimowiska, trasę indiańską na Rajdzie Porytowie Wzgórze (1988). Ponownie triumfował na Ogólnopolskim Rajdzie „Granicca”, zajął II miejsce na Rajdzie Porytowie Wzgórze (1988), uzyskał Złotego Perkoza na Przeglądzie Filmów Wideo o tematyce harcerskiej (1988), uzyskał I miejsce na hufcowym i chorągwiowym Festiwalu Piosenki Harcerskiej oraz na Ogólnopolskim „Spiegowanciu '89” Grand Prix, na XVI Ogólnopolskim Festiwalu Kultury Młodzieży Szkolnej Kielce '89 pod wodzą Jarosława Piątkowskiego zespół zdobył „Jodłę Przyjaźni”, przedstawienie Joli Drozd „Posterunek przy

Hill Street” zostało wyróżnione na I Przeglądzie Teatrów Harcerskich w Tarnobrzegu. Podczas Złotych Drużyn Szaroszeregowych w Tarnobrzegu Maciej Wojcik reżyserował imprezę plenerową światłodźwięk w Dzikowie.

W październiku 1989 ze szczepu odeszła liczna grupa postępowych harcerzy pod wodzą Jacka Morawskiego do nowo tworzącego się Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej. Na zaproszenie szczepu i KIK przybył do Tarnobrzega legendarny nacelnik Szarych Szeregów — prof. dr hm RP Stanisław Broniewski „Orsza”, który uczestniczył w uroczystościach poświęcenia nowego proporcja szczepu. W styczniu 1990 zespół „Knieja” wraz z „Framem” i „Siar-kopolanami” wspierali dochodami z koncertów Fundusz Premiera T. Mazowieckiego. Miesiąc później szczep własnym sumptem wydał książkę Janusa Kręzia — „Władysław Jasiński — Jedrus”.

Obecnie w harcerskiej świetlicy szczepu znajdują się: Henryk Kędzia — komendant, Agata Gładysz, Agnieszka Sołska, Marek Łygas, Darek Paterek, Janusz Szwed, Tomasz Kantorowicz, Edyta Kucharska, Urszula Woźniak i Grzegorz Kuzara.

Czy starczy im sił żeby podjąć 10 letnią tradycję?

ADAM BARAN

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE:

- 1) ZWIAD, jednodniówka harcerska, 6 TDH „Knieja”, nr 1 — 1984, Tarnobrzeg.
- 2) ZWIAD, dwunastomiesięcznik harcerski, 12 Środowiskowy szczep 6 TDH „Knieja”, nr 2 — 1985, Tarnobrzeg.
- 3) HARCERZ TARNOBZESKI, kwartalnik KCh ZHP Tarnobrzeg, Nr 9 — 12 1989/1990.
- 4) Kodeks Kniejas, wyd. 12, Środowiskowy Szczep 6 TDH „Knieja”, Tarnobrzeg 1988.
- 5) archiwum prywatne

ciąg dalszy ze str. 5

Bystra k/Bielska i Piwniczna /1947 r./, uczestniczyły w licznych szkoleniach chorągwiowych i centralnych.

W 1949 r. nastąpiło masowe scalenie organizacji młodzieżowych i praktyczny zanik harcerstwa w całym kraju, w myśl dyrektyw z Moskwy: „Doprowadzić do połączenia całego ruchu młodzieżowego w jedną organizację a stanowiska od szczebla powiatowego wzwyż, obsadzić przez ludzi zatwierdzonych przez nasze służby specjalne. Do czasu zjednoczenia zlikwidować znanych przywódców harcerstwa.

W późniejszych latach 1950-1990 miały miejsce rozmaite rodzaje masowe wystąpienia robotnicze które budziły ducha niepodległościowego. W 1956 r. powołano na nowo do życia Związek Harcerstwa Polskiego, który powołano także w Tarnobrzegu, w 1947 r. Mimo to okazało się że są to tylko złudne nadzieje. ZHP stał się postpezetperowska przybudówką

tyle tylko, że w różnych latach o różnym natężeniu. Kolejnymi latami odnowy były lata 1980-81, kiedy nowopowstałe Kregi Instruktorskie im. Andrzeja Małkowskiego /KIHAM/ krzewiły idee „powrotu do korzeni” i reformowania ZHP od wewnątrz. I ci instruktorzy zostali wymanewrowani, choć trzeba zaznaczyć, że zaszczepiony przez nich duch nie dał się już nigdy całkowicie

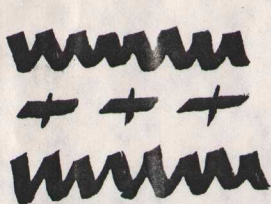
zniszczyć. 13.XII.1981 r. wprowadzono stan wojenny, który zamknął drogę jakichkolwiek przemian na kilka lat, choć ZHP „przy przewodniej roli PZPR” nie został zawieszony w działaniu. Pozwoliło to aby, w iście wallenrodowski sposób rosły szeregi alternatywnego harcerstwa, Ruchu Harcerstwa Rzeczypospolitej, Niezależnych Drużyn Harcerskich, „Zawiszy”, POH, POS i innych krajowych mutacji. Oczywiście nie było

tak łatwo. Inwigilacje, zwolnienia, szykany itp. dotknęły także harcerki i harcerzy (również z ZHP).

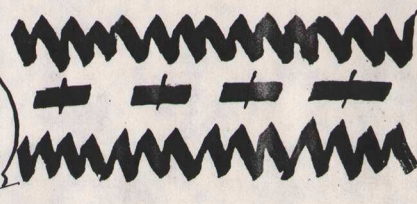
Rok 1989 rozpoczął ustępowanie przedstawicieli komunistycznego reżimu, co pozwoliło na powołanie w lutym 1989 r. Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej i jego prawne zatwierdzenie 23 kwietnia 1990 r. Do chwili obecnej w kraju istnieją: ZHR, SHK „Zawisza”, POH, ZHP-1918 i ZHP. Oficjalny Związek Harcerstwa Polskiego musiał czekać pełne 45 lat, aby na Zjeździe w grudniu 1990 r. zapadły dawno oczekiwane zmiany.

W latach 1956-1990 komendantami tarnobrzskiego hufca ZHP byli: Zygmunt Kruk, Wiktor Mikoś, Zdzisław Mikulski, Edmund Kochanowski, Władysław Bajda, Zbigniew Krupa, Romuald Walas, Zenon Szatan, Michalina Rodzeń, Helena Urbaniak, Ryszard Próchnicki, Krzysztof Cybruch, Zdzisława Szpak, Maciej Cybruch, Waldemar Raźniewski, Wanda Adamiak i Robert Kędziora.

ciąg dalszy str. 8

KaDeHa

PRZY I TDH "DĄBROWA" IM. KM-TA J. PIŁSUDSKIEGO
ZHR TARNOBZEG. KOMISJA DOSTAW HARCERSKICH
39-400 TARNOBZEG, UL. JĘDRUSIÓW, TEL. 22 15 27
=====

WYDAWNICTWA:

- "NA TROPIE PRZYGODY" - 33000zł,
- "HARCERKI W DWUDZIESTOLECIU" - 3500zł,
- "MODLITEWNIK HARCERSKI" - 4000zł,
- "JAK PROWADZIĆ ZASTĘP HARCERSKI",
- "JAK PROWADZIĆ DRUŻYNĘ HARCERSKĄ"
- W. Szczygieł - 4000zł i 11000zł,

ŚPIEWNIKI:

- "Nie dzieli nas nic" - 2500zł,
- "Samograj" - 3600zł,
- "Śpiewograniec" - 3500zł,

INNE:

- "Harcierz Tarnobrzieski" - 700zł,
- "Oficer Rzeczypospolitej" - 3500zł,
- "Józef Grzesiak - "Czarny" - 4000zł,
- "Nie zdobi nas mundur" - 4000zł,
- "DĘBY" Nr. 4, 5, 7 - 350zł,
- "DĘBY" Nr. 8 - 1000zł,
- Skauci w polu - 4000zł,

POCZTÓWKI:

- "Dąbrowy" - 200zł,
- "Jędrusie" - 100zł,
- inne, - 200zł,
- Druk pamiątkowy "Jędrusie" - 50zł,
- plakat "11 listopada" - 50zł,
- Odznaki ZHR
 - małe - 1000zł,
 - duża - 1500zł,
- Naklejki:
 - "Scout" - 5500zł,
 - "ZH" - 1500zł,
- Plakietki ZHR-ka - 3500zł,
- dres wojskowy - 115000zł,
- getry czarne - 11000zł, rogatywka - 33000zł

W wyniku przemian administracyjnych w 1975 r. Tarnobrzeg stał się miastem wojewódzkim. Od tego czasu był także siedzibą Chorągwi Harcerskiej. W latach 1975-1990 kolejnymi komendantami tarnobrzeskiej Komendy Chorągwi ZHP im. Bohaterów Porytowego Wzgórza byli: Michałina Rodzeń, Andrzej Galiński, Jacek Czech i Jerzy Jakimów. Kreśląc charakterystykę ostatnich lat popełniłbym

nietakt nie wspominając o miejscowych przedsięwzięciach, które swą ogólnopolską rangą przyniosły wiele dobrego tarnobrzeskim harcerzom. Były to między innymi: "Bieszczady '40", zespół "Wajderus", szczepy harcerskie "Puszcza", "Jedyńka", "Knieja", rajd Porytowe Wzgórze, wystawy, spotkania i inne pomniejsze przedsięwzięcia. Za tym wszystkim stali instruktorzy "dobrej roboty", lecz nie sposób ich wszystkich wymienić.

Na jesieni 1989 r. powstał w Tarnobrzegu Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej, opierając się o drużynę dowodzoną przez Jacka Morawskiego, a już od stycznia 1991 r. Tarnobrzeg stał się siedzibą Hufca Harcerki i Harcerzy "Roman". Komendantem hufca mianowano Mariusza Ziębę.

W dniach 30.IV.-5.V.1991 będą miały miejsce uroczystości rocznicowe przygotowane przez tarnobrzeską jednostkę Związku Harcerstwa Polskiego.

Adam F. Baran

1/Adam F. Baran - Z dziejów harcerstwa tarnobrzeskiego 1912-49, maszynopis, Tarnobrzeg 1991 r.

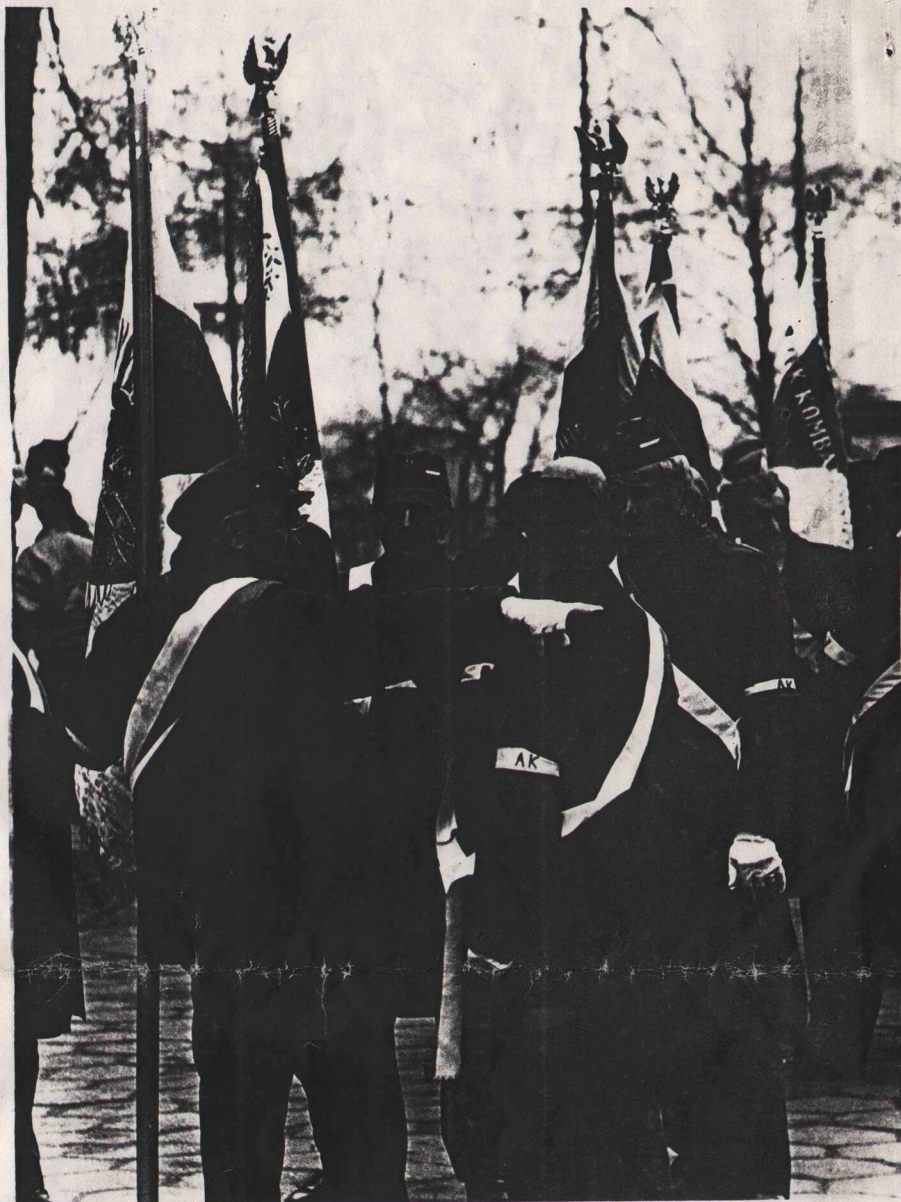

Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej

NIEZALEŻNA OFICyna WYDAWNICZA

NOW
DĘBY

NUMER
ZŁOŻONO:
1991.05.01

fol. A. F. Baran Marcowe uroczystości "Zapory" w Tarnobrzegu marzec 1991 r. A gdzie harcerze?

Tarnobrzekie Towarzystwo Historyczne

1 marca w Sądzie Wojewódzkim zarejestrowano Tarnobrzekie Towarzystwo Historyczne. 7 marca zaś wybrano władze Towarzystwa. Prezesem został TADEUSZ ZYCH, wiceprezesem — DOMINIK KOMADA.

Towarzystwo ma na celu zajmowanie się przeszłością i dniem dzisiejszym szeroko pojętego regionu tarnobrzeskiego. Zrzesza historyków, historyków sztuki, ale także wszystkich tych, którzy chcą poznać i pielęgnować tradycje naszego regionu.

Głównym celem działania Towarzystwa jest opracowanie monografii historycznej Tarnobrzega i okolicznych wsi. Towarzystwo planuje także

wydawanie własnego pisma. Kolejnym, równie ważnym celem działania TTH jest stworzenie archiwum, w którym znalazłyby się dokumenty, relacje, pamiątki kultury materialnej.

W najbliższym czasie, przy współudziale WDK, TTH planuje zorganizowanie wystawy „Zydzi tarnobrzescy”.

Wszyscy, którzy chcieliby wziąć udział w pracach Towarzystwa proszeni są o kontakt z prezesem — Tadeuszem Zychem — nr telefonu — 22-12-16 (Zespół Szkół Górniczych w Tarnobrzegu).

KIS

Redakcja składa serdeczne podziękowania prof. Czesławowi Brzazdze za umożliwienie technicznej obróbki numeru.

"Harcerska Kuźnia" — Biuletyn Informacyjny Kręgu Włoczęgów "Ostoja", ZHR Tarnobrzeg, ul. Jędrusiów 16. Redaguje kolegium w składzie: Adam F. Baran, Jarosław Baran, Wojciech Zawada, Norbert Mastalerz. Skład i opracowanie komputerowe: IBM-POLTEXT, PPMMASTER, TAG. Nakład 50 szt. Wydawca NOW "Dęby". Do użytku wewnątrzorganizacyjnego.